

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem
omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S.
Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum
triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

§.19. Excellentian conuiuij in quantitate declarat ipsum quantum volebant;
& in qualitate, ipsum Impleti sunt, licet ex pane hordeaceo & sine potu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53104](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53104)

in latrones : prestare nobis intendit misericordiam, & elemosynam erogare. Tu quæro considera, num illi satis fuerit per manus & ministerium Angelorum suorum Prophetarum, & seruatorum nobis ministrare? Minime, ipse ipsemet voluit sese seruum fecit, ut se seruus tuus hominis non uentis ministrare, sed ministrare. Ipse proprio nos latit creare, morte sua redemit, passione reconciliavit, ipse se nobis in cibum, potumque præbet, ipse uenit ut pastor, & propriis nos humentis, ut oues perditas sustulit in ouile. Numquid hoc ratio fidet, ut tu qui uides illum in paupere paupere em, in vulnerato vulneratum, in famelicis famelicentem, in nudum nudum in ægrotis ægrotum, tu inquam, ipse accurras, propriis illi manibus ministraturus?

Matt. 20. 28.

§. 19. Excellentiam conuiuii in quantitate declarat ipsum quantum uolebant; & in qualitate, ipsum Impleti sunt, licet ex pane hordeaceo & sine potu.

71.

Distribuit discumbentibus quantum uolebat. Distribuebat igitur Dominus dabatque frustra panis & piscium Apostolis, illi uero ea accipientes. hic & illic, his & illis erogabant, donec omnibus, tantum quantum uellent largirentur. Notes autem uerbum, Impleti sunt. Primo namque significat abundantem quantitatem, qua populo edes ministrabatur, qui non solum tantum comedit, ut quisque suum implet stomachum, sed etiam sinus suos, peras, caputia, manicas: facile namque creditum est illos egisse, quod mendicis est familiare, ut in paucis illis tali distribuitur abundantia: nam procura comedere in præsentis, secumque deferre in futurum, præsertim, quandoquidem eorum multi de longè uenerant, & quia reuerti oportebat, provisionem conferte secum optabant de manna adeo suauis, quantum ut in ædibus suis comederent. Hoc ita esse debuit opinatur Theophilactus, ut pateret quod Christi potestas longè superabat Moysi potestatem. Panis Moyses manna populum; porro non eo necesse, quantumuis tam abundanter decideret, ut quisque pro habitu colligeret, minus autem ut reseruaret, sed hoc decreuit, ut quisque contentus esset certa mensura, quæ dicebatur Gomor, sub pœna, ut id quod plus collegisset, aut detulisset, subito in uermes putrescens deperiret. Pronidit Elias uidiuæ Sareptana pro temporis angustis, sed so-

1. Quid significet Impleti sunt.

Exo. 16. 16.

3. Reg. 17.

summodo de his quæ fuerunt ei necessaria: Saluator autem. Quantum uolebant.

Secundo, qualitatem declarat cibi, quo populum impleti Impleti sunt. Hoc est omni gustui & corporali singulorum appetitui satisfacere: ita ut ut nunquam quid comedere, nec in mundo quæritas comestum fuerit, quod ita satisfacere gustui, olfactui, dentibus in molsendo, lingue in sapientando, uis in suauitate Romacho, placendo, satian conuiuij. do; & non gratiando. Monet Plato difficultatem quando dicitur quædam perfectio & integro fini gaudij? Respondet: Totus est perfecta uoluptas (lib. 11. de quando homo plenus est). Vnde sic definit uoluptatem: Nihil aliud est uoluptas, quam expletio aut de Leonem imperio. Hoc concessio, dicitur e Evangelista: Impleti sunt; tanquam etiam si dicat, summa uoluptas in cap. 55. te gaudij & delicias implebantur, quantum potest in genere refectionis corporis adipisci. (Isa. pag. 842.)

Secundum hoc uoluit Evangelista per illud uerbum Impleti sunt, de abus respondere difficultati. Duabus rationibus, quæ circa consilium illud ad manum offeruntur: etenim illud, si bene consideremus, in detur duobus uideatur defecere. Primum, in eo quod difficile apponebatur; quod panis fuit hordeaceus duobus rationibus, quæ uideatur etiam magis ueneris san- que pisci culi: uideatur etiam magis ueneris san- de pane etiam conuiuium, quam festina-recreatio. Secun- dum, in eo quod non apponatur, nempe potus: non enim hunc adfuisse comperimus: & cibus sine potu turbæ præsertim fatigatæ triste uideatur epulum; licet id quod apponatur panis non sit hordeaceus; sed pectusculum perdicis: quod autem nonnulli dicunt, quod potum habere potuerint, eundo ut biberent, ad mare Galilaum ibi proximum, eo quod aqua Iordanis esset suauissima: suum habet incommotum: Primum namque sunt aliqui, quibus cibus non proficit, nisi panis adfuerit, & potus, nec omnes possunt differre potum usque dum prandium sit absolutum. Secundo quamuis hoc esset auarus, par- tusque Christus esse uideatur, si cibem tantummodo ministraret, potum uero illorum committeret diligentia conquirendum. Uideatur minori hoc dubium esse momenti: continet tamen Evangelij nostræque fidei profundissima mysteria.

IV.

Dico igitur primo, cum opinione communi Panis rectorum: quod quantumuis cibus esset in se ditus est asper & insipidus, & panis animalium esset essentia, utpote hordeaceus, & piscis: cibus ieiunio & mortificationi consecratus: in illis tamen Dominus minus omnem miscuit dulcedinem, quorumlibet ciborum: & hoc egit, illum per manus suas Christi, erogando. Pro huius confirmatione notat D. O. ar. 1. de

1. 3. Gregor. Refur.

Gregor. Nyssen. quod in hoc facto liquido virtutem ostendit voluerit omnipotentem; quæ in Christi Domini manibus latebat abscondita. In Christo Domino nostro verum erat hominis corpus, anima vera veraque. Filij Dei diuinitas quæ non tantum vnebat animæ sed etiam corpori, & hoc indicat Apostolus his verbis: *In ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter*, q. d. superior Christi portio, scilicet anima, non solum ipsa diuinum habebat esse, sed etiam eiusdem particeps erat: & corpus eius partique inferior per substantiam diuinam, quam corpus & anima in Christo communicabant per vniouitatis diuinitatis in persona Verbi. Hinc ortum est, vt aliquoties prodigiosa pataret miracula absque vilo sacrosancti corporis sui contactu, vt ostenderet, quod vbi esset ipse, esset pariter & ipsa diuinitas: & ad diuinitatis solam presentiam illa fierent miracula: ita vt nullus alius contactus requireretur. Alias operabatur ista miracula concurrente sacri corporis sui contactu ad exercitium diuinitatis, quæ vnita erat suo corpori, vt inde virtutem, & efficaciam diuinitatis, quæ operabatur, agnosceremus, licet sub velo suæ carnis abscondita.

Ea ex ratione modo manibus suis panem accipit, quem præterdit multiplicare, vt in opere miraculoso pateat, quod illud efficere deberet virtus diuinitatis: quæ licet humanitatis tecla secreto, illis in manibus tanta prodigia operabatur. Licet etiam crediderim, quod panem in diuinis suis sumptu manibus, vt panes in los ex natura sua duros & insipidos redderet. suauissimos & omni dulcore dulciores, pariter vt certum arbitror, quod ex tota illa multitudine nullus vnquam in vita sua comederit, quidquam suauis, gustuque sapidius quam suus panis ille hordeaceus, illique psæes, quos illis Saluator erogauerit. Ratione huius mutationis, & mirandæ conuersionis panis asperi, duri, & hordeacei in panem dulcem & delicatū, dixerunt D. Augustinus, Beda, Cyrillus & Haymon, quod Christus in illa declarare voluerit, quod aduentu suo legis antiquæ duritiem, his quinque panibus hordeaceis præ figuratam, mutasset & conuertisset in legis Euangelicæ suauem benignitatem, benignamque suauitatem: clarum argumentum suauitatis illius panis, quem turbæ seipmenti porrexeat, diuinis Christi manibus hanc suauitatem panum operantibus, quæ tanta erat, vt omnium satisfacere posset appetitus. Imo forsitan hoc animare voluit D. Ioannes, dum ait: quod ex illo pane tantum omnibus distribuerit: *Quam*

tu volebant q. d. quod eius grata suauitas omnium satietet voluerit: hanc autem dulcedinem hauserunt illi panes ex manibus Christi per quas transferunt.

Solent aquarum riuuli saporem sumere ex fodinis & canalibus, per quos decurrunt. Quam dulces illi forent aquarum gurgites, qui per sacchari tubos transmeassent? Quam amari e contra, qui per aloes canales defluisissent? Christi manus canales erant dulcissimi, per ipsas composuit ipsa gloriæ dulcedo, quam ergo dulcem efficient cibum, qui per illas transiret? Die mercurij declarabimus, quod quantumuis luteo tepere contrarij sit oculis, vt nihil illis amplius officiat, quam si quis oculi luti fragmen iniiciat, nihilominus notat Evangelista, quod, quando Saluator illud suis accepit manibus, quo cæci linitet oculos, illud quod ex se molestiam adferebat non parum, illi tamen in oculis solumen attulit non exiguum: hoc etenim est, *Luce. Ioan. 9. 6. ni oculos eius, vt postea dicendum, lutum erat, VI.* quod per manus transferat Redemptoris. Ex Mers ex pendunt SS. Patres quod mors suavis modo sit, Christi gratæque bonis, quam & exoptant, quæque delectatione sunt. Quæ ratione sit illud? Numquid non illa suavis la est, quam formidabat Elias, & per montes, reddita silualque fugiebat exterritus? Numquid illa est, est ad cuius eon pedum David Patresque antiqui tremiscebant? Sic est vt dicit, potro per manus transit Saluatoris, ipse gustauit illam. *Pro omni. Heb. 1. 9. bus gustauit mortem*: asserit D. Paulus. quoniam D. Pet. sic ait: *De gustu mortem*. Vita Christus est, *1. Pet. 3.* per illum mors transiens, per vitam transit in vitam: iam non occidit, sed vitam tribuit Sanctis æternam. Idem de cruce sentiebat: cum enim nihil ita homines exhorrescerent: tacto tamen Christi corpore ita dulcis & accepta reddita est vt illa D. Andreas & delectetur & recreetur: exclamat enim, *O crux inestimabilis. Sæpe desiderari te amplecti.*

Quam dulces sunt Christi famulis cruciatus, qui prius erant amari, postquam per Christi corpus transferunt: In illis impletu aduertimus Moysi vaticinium de Isachar. *Inundationes maris quasi lac sugent.* Iustar sacris prædulces, illæ sunt aquæ marine, de quo supra. Quis tantam aduersitatibus indidit dulcedinem, quis suauitatem nisi quia prius per illos Christus transit, & omnes illosque in se suscipit? Audiamus Sponsam: hoc cruciatus enim nobis indicat eleganter. Dicit ergo repositus à Sponso suo: *Trahæ me post te curremus in Cant. 1. 3. odorem unguentorum tuorum: oleum effusum notum inum, Duo. Sponsa dicit, Primo: vt à Sponso suo*

V. Lex vetus mutata in legem Euangelicam.

suo trahatur quasi cum violentia, & sui ipsius
 repugnantia. Hoc enim proprie significat verbū
 trahit. Secundo: quod post Sponsū eureret.
 suauitatem quærens eius vnguentorum. quasi
 dicit ille trahit me, velut per vim & assūte re-
 cum: sequi deo autem te, inquiram, ambarum:
 balsamum, delicias, suaviter. Si attentius hæc
 verba inspi. iauus, contradicere videntur verbis
 nostri Saluatoris. Si quis vult venire post me, ab-
 negat semetipsum & tollat crucem suam & sequa-
 tur me. q. d. quod nem. ni vim inferat, vt se sequa-
 tur: cum neminem ad sui sequelam vocet, nisi
 illum, qui voluerit eum sequi voluntarius. Por-
 to aduertat ille, qui sequi voluerit, quod in eius
 sequela, non nisi labores, amaritudinem, eremem,
 mortemque inueniet, quæ omnia amata sunt a
 deo, vt ex auditu solo quemlibet terrefaciant.
 Et hoc clarum est, quod verbis videtur Sponsæ
 repugnare. Verum enimvero subtiliter declarat
 pia Sponsa dilecti sui verba, & suis consummat
 veritatem eorum, quæ Sponsus suis incluserat.
 Ad Christi sequelam requiritur, vt ab ipso Chris-
 to, qui secutus est attrahatur. Sine namque
 diuina virtute, & gratia præueniente, nec ad
 passum quidem posset in Christi sequela proce-
 dere, & hoc eo modo, vt qualibet faciat actio-
 nes vt Christum sequatur, intelligendū est, quod
 ex ipsius Christi virtute procedant efficaci. Ve-
 rum his coniunctim requiritur, hominis libera
 voluntas & consensus liber eius, qui secutus
 est, quo declaratur, quod illum non violentè tra-
 hat, & hoc est quod D. Aug. in c. 10. Ioannis ele-
 ganter exponit.
 Præter hæc necesse est, vt secutus Chri-
 stum ipsius insistant imitator vestigiis, & quod ait
 D. Ioannes: Debet, quemadmodum ille ambulauit,
 & ipse ambulare. Viam arripere debet laborum,
 ignominiarum, amaritudi. um, crucis & mor-
 tis viam, inquam, illam, quam Christus præuius
 ingressus est, carnem debet mortificare, delicias
 aspernari, valedicere voluptatibus, exhorrescere
 suauitates, quas caro repositis, amplecti ieiunia,
 precibus instare, feruere pietatis operibus, vacare
 solitudin: Christus hoc expresse proposuit,
 dū ait: Tollat crucem suam, & sequatur me. Hæc
 omnia Sponsa asseuerat esse suauissima, esse gra-
 tissima, quodque hanc habeant dulced nem, eo
 quod in illis Saluator nos præcessit antesigna-
 nus, & per hæc omnia transire dignatus est, ma-
 nibus hæc omnia tangendo sacrosanctis. Hoc
 autem significat illis verbis: *currerem in odorem*
vnguentorum tuorum, q. d. suauitate tracti vngue-
torum currerem, quam in istis inueniemus,
 33

postquam illa suis manibus Christus tetigit. Po-
 stea namque crucem, mortem, ignominiam, iei-
 unium, mortificationem, & labores nouum us
 reddita esse suauissima, & suauitatis ita effabulis,
 ex eo solum, quod per Christi manus transierit,
 suoque diuino contactu illa dignatus est redde-
 re suauiora. Papis hordeaceus per Christi ma-
 nus transiit, quæ sors omnis fuit dulcedinis, &
 quam suauis & quam vigorosus, quam gratus
 apparuit. Transit ros per manus Angelorum, &
 quamuis non sit, nisi minima gutta aquæ, tamen
 ex manibus illis Angelicis corpus hausit, crenit,
 tantumque accepit virtutem, vt natura iam sa-
 ctum in se omnem saporem complecteretur sua-
 uitatis, omnemque gustum, quo cuncti terræ
 fractus, cameque gratissime palato sapiunt. Ita
 testatur Spiritus S. *Habentem omnis saporis suau-*
itatem, & omne delectationem. Quanto magis ac-
 cipiant papes hordeacei, & pisces per manus
 Christi transeunt? Vnde dico, & vt verum ha-
 beo, quod nunquam in terra quicquam cibum
 sumplerit gustui, illo suauiore, intrent, hec,
 fercula Regum Babylonæ, missusque Persici,
 tantè pere Scriptura teste celebrati, fructus ter-
 reni proferantur Paradisi: quid dico? & ipsum
 huic cibo manna postponitur.

Dico secundo: necesse non fuisse potum in
 specie procurare: Christus etenim diuinus suis
 manibus ita panem, piscisque præparabat, vt ci-
 bus potumque supplerent. Apud nos cibos habet
 mus, qui suppleant vtrumque: cerasa, scilicet, vvas,
 aliosque cibos humidiores, & indubium est, de
 vtroque manna commendari, ita vt si qui illud
 comedebant, potum flagitarent, vitio illis hoc
 vertebatur, & morofitari: nunquam enim illis
 integrè placebat, quidquid illis Dominus largie-
 batur: vt ex multis S. Scripturæ locis constat, &
 fuse disputat Abulen. in Exo. Hec igitur est Dei
 conuiuium, quod satiat, perfectèque satisfacit:
 vult autem hinc intelligamus, quod sibi ser-
 uientes excipiat, illis necessaria prouidendo, non
 parcè sed abundè, totum implende desiderium,
 quantumque concupiscunt, largiendo. *Quantum*
volebant, & impleti sunt.

Sat sæpe de hoc egimus, & malitiæ ac tyrannidem
 ostendimus, qua diabolus, mundus, &
 caro suos excipiunt alumnos, quibus non solum
 non abundantur proficiunt, nec vacuos im-
 pleant appetitus: imo potius, quod habebant peni-
 tus consumunt, & grauiori deserunt fame cru-
 ciarios. In mentem tibi veniat, qualiter nobilis
 ille auarus prodigum exceperit, dum eius se tra-
 deret, seruituti, nam non alio hunc honore exce-
 pit.

X.
 Panis hic
 fuit cibus
 & potus.

71
 XI.
 Diabolus
 non ho-
 minem
 satiat sed
 fame
 enecat.

pit, quam ut illum ad subleui munus vile reuiceret, talique euentu, ut illi nec siliquas, quas porci manducabāt, edendas indulgeret: sic enim se res habet: nam diabolus sensibus istis animalibus deliciarum sensualium, & gustus siliquas concedens, spiritum fame pereuntem enecat, cū illis hic non vescatur, ex quo non satiable illa fames oriebatūr, qua contabescens miser hic, ex-

Luc. 15. 17 clamabat: *Ego autem hic fame pereo.* Tandem oculos aperiens, & in patris sui respiciens domum, vidit eius famulos tanta scitatos abundantia, ut illis omnia superfluerent, ipse vero vltima rabidaque fame male faustus intiret. Vide duodecim fragmenta cophinorum, qui manducantibus superfluit. Tua verò caro, ne timueris, quantumlibet illi seruas diligenter, quod te ad luxum satiabit, quinimo stum accendit inextinguibilem: ut dicit Veneris exposuimus. O bone Deus, quales sunt aquæ tuæ, quæ sitim omnem

104. 4. 14. perfectissimè sedant: *Quis biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum.* Et panes tales sunt, ut quicumque ex illis comedit, non eluxiet iterum satiatus: & vera proloquor, ipse namque solus est, qui vacuum animæ nostræ valet implere, eiusque satiare potentias, prout ostendimus cum de statu gloriæ in mysterio Transfigurationis ageremus.

§. 20. Colligite, quæ superauerunt fragmenta &c. *Docet Saluator qualiter tibi nihil pereat de domus tuæ reliquijs, multo meliori forma, quam Deus Stercutinis.*

74 **C**um omnes, quantum volebant, comedissent, & quantum quisque poterat, colligisset, ait Christus Discipulis: *Colligite qua superauerunt fragmenta, ne pereant.* Quid hoc optime Domine, hac enim reliquiarū collectione tuæ videris detrahere liberalitati, quam dando demonstrasti, cum illa distributio tanta facta sit profusione, sine numero, sine mensura, ita ut multa superessent, sapere videtur auaritiā de manibus modo panum fragmentis esse sollicitum, quod in homine huius mundi vulgari superflua dicitur esse et piditas. Ne Christum de illa taxaueris, qui in dando tam prouus ostendebat. Prima: ut patentius innotesceret miraculum, quod in tribus omnium oculis erat manifestum. Primum, cum enim tanta tamque innumerabilis esset hominum multitudo, comederunt omnes: ut autem illud & illi viderent, iussit Do-

minus turbam super terram discumbere, prout diximus. Secundum: quod omnes impleti sunt, & satiati. Tertium: quod ad centum viderint peracto prandio duodecim canistros superfuisse sicut duodecim fuerunt Apostoli, qui cibum distribuerunt, & vult ut videatur, quod superest, non numerando duo vel tria sed nec centum fragmenta, sed per canistros integros, qui tantam ostendunt abundantiam, quæ omnem excedat rationem. Refert D. Aug. de Hannibale Carthaginiensi, quod bellico stratagemate Cannas ciuitatem in Apulia intercipientis tantam hominū ceciderit multitudinem, ut ex solis annulis aureis, quibus tantummodo optimates Romani ciues utebantur, tres modios impleuerit, & in iidem mensuris illos miserit in trophæum Carthaginiem: *Tres modios annulorum aureorum Carthaginiem misit, quo intelligeretur, tantam in illo dignitatem Romanos cecidisse, ut facilius eam caperet mensura quam numerus.*

Secunda: non intendit Christus hæc anlecta et ligi præ auaritia, sed *Ne pereant.* Vera liberalitas dilapidationem non admittit, effectus enim hic est predigalitatē: vult autem omnibus sitū lociat manifestum, quantum faciat opera manuum suarum, qui nec micam patitur panis, qui de manibus eius prodierit, intire. Primum: ut liquido tibi constet quantum haec iturus sit animam tuam quæ merum est opus diuinarum manuum suarum toto pretiosior vniuerso, & hinc tibi patebit quod Christus dixit. *Non est voluntas anime vestre, qui in caelis est, ut pereat unus de pusillis istis.* Quantumuis visis, paruus & sordidus homo sit, animam habet de ipsius Dei manibus eductam immediate per creationem: quia nihil aliud ab eo tempore, quo mundum condidit, proprie creauit. Et si suis præcipiat Apostolis ut de quo libet fragmento quantumlibet paruo sollicitam curam habeant, eo quod de suis prodierit manibus quantum diligentior erit ipsius de anima tua sollicitudo? Hinc quoque collige quantum fidere illi possis, qui tantam tui curam gerit, ut ne capillum quidem capitis tui tibi velit deperire; quos omnes, velut quid magni pretij, numerauit: *Veſtri capilli capitis omnes numerati sunt. Et capillus de capite vestro non perit.* Secundo: ut hinc o diues addiscas, quod quæcumque in domo tua possides, opera sunt manuum Dei, nec velit vel micam panis, nec filū tunicæ deperdi: non enim ut illa dilapidet tibi cœcēdit, sed ut in tuum proficiant commodū: nec quidquam i'a moleste patitur, quam si fragmentum palis, vetusque tunica in domo tua depereat.

Vidue